

Storvarden og Lekas storhetstid



De store gravhaugene på Skei og Husby samt gravrøysene i Skeisneset forteller oss at området var bosatt av folk med makt. De gamle vikingesagaene har flere henvisninger til navngitte personer fra Leka.

På Skei er det funnet mer enn 60 gravrøysar i tillegg til Herlaugshaugen. «Storvarden» heter røysa du står ved nå, den største gravrøysa i Skeisneset, 20 meter i tverrmål og 3 meter høy. Vi har ingen opplysninger om funn fra røysa og alderen er ukjent. Slike røysar kan være bygget i enten bronsealder eller yngre jernalder.

Den store plyndringsgropa du ser i røysa stammer antakelig fra gravrøveri. Det kan ha skjedd allerede i vikingtida. Da var det ikke uvanlig at

slike storrøysar ble åpna i jakt på fine sverd, eller for å gjenbegrave de døde som kristne. Mer sannsynlig er det at røysa ble åpna på 1800-tallet. Da var det mange som grov i slike kulturminner for å selge oldsaker de fant.

Slike store gravrøysar er bygget av folk som hadde makt og rikdom. Det ligger mye arbeide bak en slik gravrøys, og noen måtte betale for alt dette arbeidet. Arbeidsfolket måtte om ikke annet ha mat. Trelar kan ha vært brukt til slikt arbeide.

← Hild, mor til Gange Rolv, drog til kongen og bad om fred for Rolv, men kongen var så sint at det nyttet ikke å be. Tegning av Erik Werenskiold.

Eldre steinalder	Yngre steinalder	Bronsealder	Eldre jernalder	Yngre jernalder	Middelalder	Nyere tid
9200 f.Kr	4000 f.Kr	1500 f.Kr	500 f.Kr	550 e.Kr	1050 e.Kr	1537 e.Kr
Pionerbosetting 9200 - 7500 f.Kr	«Bondesteinalder»		År 0 Folkevandring 400-550	Vikingtid 780-1050		Reformasjonen 1537



Tegning til Hild sitt kvad, av Erik Werenskiold.

«Gravhaug og Gravrøys»

En gravhaug er et gravminne bygget av jord og sand. Overflaten er normalt dekket av gras eller lyng.

En gravrøys er et gravminne bygget av stein. Steinene vil normalt være ganske jevnstore i det ytterste laget. Begge gravminnetypene kan inneholde graver fra bronsealder til vikingtid.

«Vikingtid og kristning»

Vikingtida varer fra 800 e.Kr og fram til 1050 e.Kr. I denne tida endrer folk sin tro. Fra tidlig på 900 tallet påvirkes Norge sterkt av kristne misjonærer. Denne påvirkningen øker særlig etter at Harald Blåtann ble kristnet (ca 960-65 e.Kr). Fra om lag 1000 e.Kr går den hedenske gravskikken av mote og erstattes av en kristen eller kristenpåvirket gravskikk.

Grunnlag for en slik rikdom?

På Leka var både jordbruk og fiske viktig. Egilssaga forteller at et viktig grunnlag for høvdingenes rikdom langs kysten av Namdalen og Hålogaland, var «finnskatt» og leieinntekter fra fiskevær, dunvær og jordbruksland. Alt dette var eid av høvdingen. Finnskatt er skattlegging av samene på vegne av Kongen. Fra Harald Hårfagres tid ble dette kalt «kongesysla til fjells». Store inntekter kan og ha kommet fra vikingtokter.

Hilderid, Hårek og Rørek

Egilssagaen forteller hvordan sønnene til Hilderid Hognesdatter fra Leka baktaler Torolv Kveldulvsson, slik at Harald Hårfagre misstenker at han beholder større andel av finnskatten enn avtalt. Kongens menn dreper Torolv.

Hilderidsønnene Hårek og Rørek er kongens hirdmenn, og uekte arvinger til gården og høvdingesetet Torgar ved Torghatten i Brønnøysund. De gjør krav på boet og «kongesysla til fjells». Hilderidsønnene får sitt krav, men intrigene deres blir dramatisk for mange. Namdalsjarlen Kjetil Høng dreper Hilderidsønnene som hevn for Torolv Kveldulvsson og flykter til Island.

Rolv Nevja, Hild og Gange Rolv

Rolv Nevja var en mann på Leka som hadde en datter som het Hild. Hun ble gift med Ragnvald Mørejarl. De fikk sønnen Rolv. Han var stor av vekst, og ingen hest kunne bære ham. Han ble derfor kalt Gange Rolv.

Gange Rolv herjet i Viken (Oslofjorden) og Harald Hårfagre lyste ham derfor fredløs i riket. Det hjalp lite at faren var kongens beste venn og at Hild ba for sønnen. Hilds bønn til kongen er bevart som kvad.

Gange Rolv dro fra landet, erobret Normandie i Frankrike i 911 e.Kr. Hans tipptippoldebarn Vilhelm Erobreren erobret England i 1066. Og fra hans ætt nedstammer dagens kongehus både i Norge, Sverige, Danmark og England. Slik har det seg at de kongelige har slekt fra Leka.

Hild sitt kvad til kongen

<i>Du jagar namnen åt Nevja! No vil du gjævingen drive or heimen, den hæve bonde; kvi er du så strid, du konge?</i>	<i>Vondt for deg vil det vere med slik ein varg å bitast. Fer han til skogs, vil han herje hardt i Kongens rike.</i>
---	--

Uttdrag fra Harald Hårfagres Saga av Snorre Sturlason.

